

Ramon Folch i Camarasa

Visat núm. 11
(abril 2011)

per Montserrat Bacardí

Ramon Folch i Camarasa (Barcelona, 1926) pertany a la darrera generació d'abans de la Guerra Civil que va formar-se sota els principis que havien fet possible un segle de renaixença cultural.

Epígon d'una família de germans il·lustres, els Folch i Torres, va passar la infantesa llegint tota mena d'històries que havia concebut el seu pare, el popular escriptor Josep M. Folch i Torres. Els primers deu anys, i fins i tot el sojorn que per a ell va significar la guerra, van marcar-lo decisivament. Havia viscut un clima de bonança intel·lectual que després ha intentat recompondre per mitjà de diverses iniciatives: sobretot, el conreu del teatre, la narrativa i la traducció. En tots tres camps ha procedit amb una desimboltura i una agilitat que recorden la captivença del seu predecessor. Per damunt de tot, ha maldat per furnir a la societat catalana productes majoritaris i, alhora, valuosos; productes que han contribuït a redreçar la llengua i la literatura malmeses. Com Maria Aurèlia Capmany, Manuel de Pedrolo o Josep M. Espinàs, de primer Folch i Camarasa va escriure i va traduir prolíficament contra la dictadura i, després, ho ha fet a favor d'un nou redreçament del país.

No resulta fortuït que Ramon Folch i Camarasa s'estrenés com a traductor al català, el 1959, amb el *Diari* d'Anna Frank, una obra que aleshores commovia tot Europa. Com és prou sabut, fins a l'inici de la dècada dels seixanta, les traduccions al català havien estat perseguides per la censura franquista amb una obcecació ben particular. Abans, al llarg dels anys cinquanta, Folch i Camarasa va haver de traduir a l'espanyol, per a l'editorial de Josep Janés, tota mena de llibres —bons, mediocres i detestables—, dels quals mai no va voler responsabilitzar-se signant amb el seu nom pel simple fet que havia de reescriure'ls a una llengua imposada. Després ha combinat la reescriptura dels grans clàssics contemporanis (Daudet, Colette, Conrad, Faulkner, Fitzgerald, Greene, Hemingway, Huxley, Mailer, Nabòkov o Orwell), amb el gènere negre (Simenon, Chandler, Christie o Highsmith), l'assaig (Marx, Engels, Sartre, Russell, Aranguren o Sacristán) i els productes de caràcter més popular (Blyton, Martín-Vigil o Candel): prop de cent cinquanta llibres de l'anglès, del francès, de l'espanyol i de l'italià, per ordre quantitatiu. Als anys seixanta va esdevenir un dels traductors més fecunds del país, especialment per a Edicions 62 i per a l'editorial Nova Terra, el liberalisme catòlic de la qual encaixava amb les seves conviccions personals. Durant aquests anys va desplegar una intensa activitat perquè vivia de la traducció, a un ritme, segons pròpia confessió, de trenta pàgines diàries, en un intent precoç de transformar la tasca en un ofici. Així, per exemple, el 1965 va publicar vint-i-una traduccions o, el 1966, divuit. A més, al llarg d'aquella dècada va signar sovint versions de cançons, per encàrrec de la discogràfica Concèntric, de compositors tan populars com ara Adamo, Domenico Modugno, Jimi Hendricks, Lou Red, John Lennon i Paul McCartney. A partir de 1973 el ritme de traduccions va minvar, perquè entre aquest any i el 1986, instal·lat a

Ginebra, va treballar de traductor professional, de l'anglès i el francès a l'espanyol, a l'Organització Mundial de la Salut. En encetar el mil·lenni va tornar a prodigar-se força, a redós de l'editorial La Campana.

Fet i fet, un bon nombre d'autors i títols que hem pogut llegir en català amb regularitat i singular expertesa gràcies al domini del torsimany de la llengua, els quals, al costat de l'obra original, conformen un dels corpus més extensos i estimables de la segona meitat del segle XX.

En reconeixement a la dilatada trajectòria, l'any 2006 fou nomenat doctor *honoris causa* per la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'escriptor

Ramon Folch i Camarasa va donar-se a conèixer amb un llibre de poemes (*L'aigua negra*, 1954), gènere que de seguida va abandonar a favor del teatre i la narrativa. En l'escriptura dramàtica, va persistir-hi més, va obtenir alguns premis i va veure publicades i representades algunes peces, però les dificultats intrínseques d'aquest món el van dissuadir de consagrar-s'hi. Així i tot, va escriure una quarantena d'obres, la majoria de les quals romanen inèdites.

El mateix any 1954 va sortir a llum *Camins en la ciutat*, la seva primera novel·la. Era l'inici d'una carrera fecunda com a narrador, coronada amb els principals premis, com ara el Joanot Martorell, el Víctor Català, el Sant Jordi o el Sant Joan. Una carrera reconeguda, així mateix per la crítica, que des de bon principi va valorar molt positivament l'esforç del novel·lista per arribar a amplis sectors de la societat sense cedir en l'exigència estètica. Algunes de les seves obres, a més, han obtingut l'afecció del públic, amb força reedicions, com ara *La visita* o *Testa de vell en bronze*. No debades va estar estretament vinculat a «El Club dels Novel·listes», la cèlebre col·lecció dirigida per Joan Sales que maldava, també, per assolir un equilibri entre compromís estètic i compromís social, alhora que s'adreçava a un públic extens i divers. Folch i Camarasa en va ser un dels autors més assidus, al costat de Mercè Rodoreda i Llorenç Villalonga. A partir dels anys vuitanta la seva producció s'ha espaiat força, a causa d'una exigència i un esperit crític que l'han conduït gairebé al silenci, de manera que ha passat de ser un dels autors més llegits en català a convertir-se en un escriptor invisible.

Les seves ficcions, en la línia del realisme psicològic, aborden l'experiència humana, sovint la pròpia experiència. Tant és així, que en bona part no costa gaire de resseguir-hi aspectes autobiogràfics, convenientment manipulats, com ara la presència d'un pare notori, famílies nombroses, la disjuntiva entre la integritat i l'èxit o una fe cristiana que ho sadolla tot. En la novel·la *Les meves nits en blanc* es referia, ben gràficament, a «la dèria d'escriure'm a mi mateix». S'hi esplaiava, amb ironia, al *Manual del perfecte escriptor mediocre*, un dels llibres més agosarats de les lletres catalanes. Al capdavall, les històries de Folch i Camarasa pretenen oferir-nos un retrat versemblant, plausible, de la vida quotidiana de personatges corrents. Un retrat sense escarafalls ni efectismes, en un equilibri sempre difícil entre l'esperança i el desencís, la fe en l'esdevenidor i el llast del passat, la salvació i la condemna. Rere les trames amables i les notes d'humor, s'hi amaga una melangia còsmica i, tanmateix, vivificadora. Tot plegat, ho embolcalla amb una «naturalitat», una elegància i una riquesa estilístiques ben singulars, projectades, a més, en un ventall de tècniques narratives gairebé tan ampli com històries s'empesca. Res a veure, en definitiva, amb l'«escriptor mediocre» amb què va presentar-se el 1991, després d'un llarg silenci, i amb què va guanyar el premi Pere Quart d'humor i sàtira. Un llibre tan poc complaent amb ell mateix (i, de retruc, amb la societat literària) només pot llegir-se així, en clau de divertiment i de plagasitat, com deixava entreveure en el pròleg: «Si sóc mediocre, doncs, aspiro a ser-ho amb el grau de perfecció més alt possible, fins a esdevenir el més mediocre dels escriptors mediocres».

En el camp de la prosa de no-ficció va publicar el retrat personal del seu pare, *Bon dia, pare* (1968), i els llibres humorístics *Manual del perfecte escriptor mediocre* (1991) i *Manual de la perfecta parella mediocre o l'art de (sobre)viure de dos en dos* (2005). Quant a la narrativa infantil, continuador de les *Pàgines viscudes* de Josep M. Folch i Torres, va empescar-se unes *Històries possibles*, aparegudes primerament en el *Patufet* de la segona època i, després, en dos volums antològics (1976 i 1980). Igualment, és autor dels guions de quinze àlbums de còmics que, de 1981 a 2002, va protagonitzar el personatge de Massagran, creat pel seu pare.

[**Per saber-ne més**](#)